

16 juni 2019

Kijken met andere ogen.

In het westen draait alles om ik, ik, ik,” Dit is een stukje uit een interview met Sophie Oluwole een Nigeriaans filosoof. “Dat heeft de wereld uit balans gebracht. De westerse gerichtheid op het ik leidt ertoe dat je de ander minder belangrijk vindt en gemakkelijk weg kunt zetten als minderwaardig. In het Afrikaanse denken is het zelf niet gescheiden van andere personen. De hand van een kind kan niet hoog reiken, maar de hand van een oude man past niet door de hals van een kalebas. Dat betekent dat je elkaar aanvult en nodig hebt.

Ze noemt dit Afrikaans denken, complementair dualisme, het een kan niet zonder het ander, het vult elkaar aan. Toen ik Kelly pas kende had ik kaartjes gekocht voor een concert met muziek van Bob Marley, leuk leek mij, reggae muziek. Het concert was in theater Heerlen. Allemaal mooi zitten op stoelen, luisterend naar de muziek, saai zei Kelly. Wordt hier niet gedanst? In de Afrikaanse cultuur zijn muzikant en publiek een, niemand zit stil, iedereen doet mee.

Wij zitten vast in denken tegengesteld denken: artiest versus publiek, arm versus rijk, wit versus zwart, man versus vrouw.

Pas na de komst van de Britten, vertelt de Nigeriaanse filosoof, ging het Yoruba volk in Nigeria vrouwen uitsluiten. Voorheen hadden ook vrouwen leidinggevende functies. De mannelijke en vrouwelijke religieuze leiders waren gelijkwaardig.

Ik herinner mij madam Yoko, die in 1878 leider werd bij het Mende volk uit Sierra Leone.

In het westen, zegt Oluwole strijden vrouwen nu nog om religieuze functies.

Het westerse tegengesteld denken leidt tot enorme ongelijkheid en onderdrukking.

Allochtoon – autochtoon, wij – zij.

Kunnen we niet iets van dit Afrikaans denken leren?

Ik heb vaker gesprekken met Sajor de leider van onze groep over de verschillen in denken.

Dat is hard nodig anders komen er echt misverstanden

Ik had het met hem over het verschil in denken tussen Afrika en Europa.

Hij noemt dat wat ik hem vertel over wat Oluwole zegt de oude Afrikaanse traditie van vroeger.

Tegenwoordig zei hij, hebben kinderen hebben minder respect voor ouderen, ze kleden zich uitdagend, zijn brutaal. Mensen, vooral in de steden worden passief. Mannen onderdrukken de vrouwen.....

Hij houdt hier verschillende factoren verantwoordelijk voor

Bijvoorbeeld de religie: na eeuwen van slavernij was religie wat het westen ons bracht om ons stil te houden.

Ik denk erover na....

Nog steeds schieten er in Sierra Leone kerken als paddestoelen uit de grond. Het is heel indrukwekkend om er een kerkdienst mee te maken. Ik was in 2010 met Gard in een kerk. Op een gegeven moment stond er een mand waar mensen naar vermogen geld in mochten doen. Naast de mand stond een spiegel waarin je jezelf zag als je naar de mand toe liep, kon je jezelf recht in de ogen kijken als je het bedrag doneerde. Ik ben ervan uit gegaan dat dat geld naar de armen ging, ik was de eerste keer in Sierra Leone. Nu ben ik af aan het leren om dingen zomaar aan te nemen. Expect the unexpected zei Jeroen, een vriend van ons uit Geleen met een Sierra Leoneanse vrouw, eens.

Veel is anders dan je het verwacht, kijken met andere ogen noem ik het.

Gaat dat geld dan niet naar de armen zoals je zou verwachten? Ik weet het niet.

De zus van Kelly vertelde laatst dat ze altijd als ze naar de kerk gaat een bedrag aan de pastor moet geven omdat hij dan voor je bidt en je krijgt wat je zou willen, een mooi huis, een baan.

Het geloof dat het dan allemaal goed komt is heel sterk, het verlamd mensen, ze worden er, in onze ogen passief door.

Wat is je plan voor de toekomst vroeg ik het begin wel eens aan een jongere in onze groep?

Een riskante vraag want voor je het weet zien ze jou als de gezondene door God die het allemaal gaat regelen en vooral betalen.

God bepaalt waar ik naar toe ga, is ook een antwoord wat je verwachten kunt, of erger nog, zeg jij maar wat ik moet doen. Tegen de witte mens wordt vaak opgekeken, die heeft het gemaakt, is rijk en weet het dus wel. Je wordt door veel mensen ook zelden tegen gesproken.

Als we naar Sierra Leone gaan nemen we altijd kleren mee. Soms voel ik mij ongemakkelijk om ze uit te delen, vooral aan kleine kinderen. Kijk eens naar dit jongetje. Zijn mooie blauwe schoentjes kreeg ik van een collega. Helemaal blij en vertederd werd de collega van deze foto. En de vader was natuurlijk ook erg blij. Maar wat zenden we uit naar dit kind? Deze witte mevrouw geeft mij mooiere schoenen dan mijn vader, wat uit Europa komt is beter. Kijken met andere ogen. Het brengt mijn verwarring.

Wat was er dan voor geloof voordat de witte man kwam?

Sajor vertelt weer:

het Limbavolk gelooft dat God Kanumasalla" het universum schiep, hij is zo machtig dat hij niet direct aanbeden mag worden maar indirect, God wordt aanbeden via Gods schepping, de natuur door middel van stenen, bomen, bergen en hoorns van bepaalde dieren.

Wat zou het mooi zijn als we hier iets van leren, respect voor de natuur en met onze aarde.

Kijk hier eens naar twee prachtige voorbeelden van recycling, dat gaat al heel lang zo. Voortkomend uit een gebrek aan middelen maar hebben wij dat niet verlerd omdat wij een overvloed aan dingen hebben?

Helaas wordt ook de natuur in Sierra Leone van buitenaf bedreigd.

In dit Limbadorp waren we in 2017 gelegen in een tropisch regenwoud.

In de afgelopen jaren hebben de Chinezen wegen aangelegd. Mooi zou je zeggen maar er zijn geen verkeersregels, geen fiets of voetpaden en mensen zijn niet gewend aan de hoge snelheden van de trucks die over de wegen razen. Trucks volgeladen met gekapt hout, hout uit de bossen, dat naar China wordt getransporteerd, rijden mensen letterlijk van de weg.

Ik heb gehoord dat de Sierra Leoneanse president er wel bij vaart.....

Sajor vertelt over een andere oorzaak van het verval in het land.

De grondstoffen.

Sierra Leone is ontzettend rijk aan mineralen. Toen het westen ontdekte dat het land was gezegend met diamanten deed zich het volgende voor: als iemand een diamant zag mocht je die niet aanraken omdat het volgens de witte man een duivelssteen was, trek er een cirkel omheen en bel een blanke man was het advies. Dat was de tijd dat de witte man handschoenen gingen dragen om de Afrikaanse mensen voor de gek te houden, zegt Sajor. Ze stopten de diamanten in een fles en namen ze mee, decennia lang.

Nog steeds werken er kinderen in de diamant- en goudmijnen en het land wordt er niet rijker van.

Dan de oude Afrikaanse beschavingen: de witte man zag dat onze beschaving zeer rijk was en de witte man genoot ervan, maar ze zeiden dat wij dom en barbaars waren, ze hebben hun religie geïntroduceerd om de Afrikaanse religie te doden.

Er is een Kuranko cultuur genaamd "Kolleh" Ik ben ingewijd in deze cultuur en de secret society. Wat ik hierin het meest waardeer het is dat, jongeren worden opgeleid om verantwoordelijk te worden in de samenleving in je gezin, in de gemeenschap en in de wereld in het algemeen. We zijn opgeleid hoe landbouw te bedrijven ("sene'e ze ") en hoe je goede opbrengsten kunt krijgen aan het eind van elke oogstseizoen. Tijdens deze cursus worden ziekte en beheksing weggewassen.

Wat is er gebeurd in dit land dat mensen zo anders zijn gaan denken, dat er zoveel corruptie is en dat mensen hun oude normen en waarden gaan verliezen. Het land is getekend door het kolonialisme, de oorlog, de recente ebola uitbraak. Ik word nog steeds warm van het verhaal over Kelly's oma. Er werden kinderen naar haar gestuurd zodat zij hen een goede opvoeding kon geven. Het huis was altijd vol met mensen. Hoe kwam zij dan toen aan haar geld om al die mensen te voeden, vraag ik? Nou zegt Kelly, mensen die iets te delen hadden, kwamen dat gewoon brengen, een zak rijst of cassava. Ik wist niet wat mij overkwam toen ik hier pas was, ging werken en op een dag mijn eten was. Het was pauze en iedereen begon te eten, ik verwachtte dat iemand wel met mij zijn boterhammen zou delen maar dat gebeurde niet. Gaat dat hier zo, dacht hij. De andere cultuur en de andere gebruiken zitten er heel diep in. Van beide kanten. En dat maakt het ook zo moeilijk om ons project gestalte te geven.

Vorig jaar stonden we hier om geld in te zamelen voor tuingereedschappen voor de farm. Om de groep te laten werken om een beetje onafhankelijk te worden van hulp uit het westen.

Uit een half kopje rijst kwam een oogst van 40 koppen bonen. Lijkt heel wat. Maar de opbrengst voor de 40 koppen was 4,80 euro.

Voor 2019 waren ze van plan om weer bonen te verbouwen. Nu 7 koppen.

Ik vroeg de penningmeester van de groep eens uit te rekenen wat de opbrengst dan zou zijn.

Een dag hoorde ik niets en toen kwam het antwoord. Het land bepaalt dat.

Bam.

Hij had gelijk dat is het enige goede antwoord. Wie weet wat de oogst zou zijn volgend jaar.

En nog onduidelijker de opbrengst, de inflatie is op dit moment enorm.

Wij Nederlanders willen alles weten, alles plannen, strakke agenda's, zelfs de toekomst willen we bepalen.

Leven van wat komt, het zou zo maar een Afrikaanse uitdrukking kunnen zijn.

Op dit moment lijkt er weinig te gebeuren bij onze jongerengroep in Kabala. Lijkt zeg ik met opzet. We hebben de geldkraan even wat meer dicht gezet. Hebben we dan vorig jaar niet goed ons best gedaan was de vraag meteen. Dat hebben ze zeker gedaan maar met alle steun van hier. We hebben in 1,5 jaartijd een kantoor voor hun ingericht. We hebben de huur voor 2 jaar betaald .6 kinderrechten activiteiten zijn er in 2018 geweest. 47 jongeren gaan dit jaar met steun van stichting Taiama-Andreas naar school. 2 jongeren kregen de mogelijkheid om een computercursus te volgen en 3 jongeren volgen een beroepsopleiding tot resp. cateraar, kleermaker en elektricien.

Iets te kunnen doen voor de jongeren in Kabala maakt ons blij, we krijgen er een goed gevoel van: zij hebben het immers hard nodig en eten we nu echt hier een boterham minder als we wat geld doneren? Als je de wegen kent en wat creatief bent is geld verzamelen voor Afrika en geld sturen niet zo moeilijk. Dat hebben we in de loop van de jaren ondervonden.

En toch?

Als stichting Taiama-Andreas vragen we ons steeds af hoeveel geld moet je sturen, hoelang moet je dit blijven doen, leidt het sturen van geld ergens toe? De jongeren van YAN hadden voor ogen dat ze met ons geld als organisatie steeds groter zouden groeien. Maar wij willen graag dat ze zelf ook aan de slag gaan, op de farm, met de beroepsopleidingen die ze kunnen volgen.

In januari heb ik een foto gemaakt van hun uithangbord. Op een staat peer to peer support. Wat leren jullie elkaar, was onze vraag. Een moeilijke vraag voor hen maar het hoeft niet moeilijk te zijn zeiden wij. Jullie hebben een computer en een laptop en een generator voor de elektriciteit. Laat degene die een computercursus hebben gehad de jongeren de basisprincipes bijbrengen. Maar dan hebben we benzine en olie nodig. Benzine oké maar olie? Die hoeft volgens mij maar een keer per jaar te verversen. Dat is hier anders was het antwoord, onze olie is anders..... Proef ik hier een vorm van corruptie? Laat ik maar eens doorvragen.

Vandaag is de Day of the African Child. Jongeren trekken de straten in met spandoeken en houden toespraken voor de autoriteiten over hun recht op onderwijs.

Leidt het ergens toe? Geen idee.

Leiden de kinderrechten activiteiten die de groep ontplooit ergens toe?

Dit jaar gaan 11 meisjes uit het Limba dorp naar school. Voor de eerste keer.

We hebben ze in januari rugzakken gegeven. Hier slapen ze, met z'n elven op een matje en sinds kort op een een- en twee persoons matras, meer past er niet in het kamertje. Hier ziet u ze met de pas gekochte matras. Vandaag krijgen ze uniformen, die zijn op school gemaakt door Manty, de jonge vrouw die de kleermakerscursus volgt. Ze krijgen ook schoenen, sokken, pennen en schriften overhandigd. Op het kantoor van YAN. De meisjes zijn lid geworden van onze groep. Dat is de activiteit van YAN vandaag: een klein feestje omdat er meisjes naar de middelbare school mogen gaan. Met een drankje en een koekje en muziek.

We willen proberen het klein te houden zodat ze niet teveel afhankelijk worden van onze hulp, kleine stapjes.

Marie-José Brounen

